ŞİİR

CARLOS DRUMMOND
DE ANDRADE

Dünyayı Taşıyor Omuzların

Seçme Şiirler

Çeviren: Cevat Çapan

YKY

Dünyayı Taşıyor Omuzların
Seçme Şiirler

Carlos Drummond de Andrade (31 Ekim 1902 - 17 Ağustos 1987) Brezilya'nın Minas Gerais eyaletinde, küçük bir madenci kasabası olan Itabira'da doğdu. Çiftçilik yapan babası onu bir Cizvit okuluna yazdırdıysa da, Drummond de Andrade uyumsuzluğu yüzünden okuldan uzaklaştırıldı. Daha sonra öğrenimini eczacılık fakültesinde tamamladı. Genç yaşta ülkesindeki yenilikçi şiir akımının yerleşmesine yayımladığı bir dergiyle katkıda bulundu. Evlendikten sonra 1934'te Rio de Janeiro'ya yerleşti ve 1966'da emekli oluncaya kadar Eğitim Bakanlığı'nda çalıştı. Çok sayıdaki şiir kitaplarının yanı sıra öykü ve roman yazdı, dünya edebiyatından çeviriler yaptı, gazete ve dergilerde yazılar yayımladı. 1987'de Rio de Janeiro'da öldüğünde Brezilya'nın uluslararası üne kavuşmuş en önemli şairlerinden biri sayılıyordu.
Başlıca Yapıtları: Şiir: *Sentimento do mundo* (1940; Dünya Duygusu), *José* (1942), *A rosa do povo* (Halkın Gülü; 1945), *Novos poemas* (1947; Yeni Şiirler), *Claro enigma* (1951; Bilinen Bilmece), *A vida passado a limpo* (1958; Hayatın Düzgün Bir Kopyası), *A paixao medida* (1980; Ölçülü Tutku).

Cevat Çapan 18 Ocak 1933'te, Darıca'da doğdu. Darıca İlkokulu'ndan sonra 1945'te girdiği Robert Koleji'i 1953'te bitirdi. Yükseköğrenimini İngiltere'de Cambridge Üniversitesi'nin İngiliz Edebiyatı Bölümü'nde, 1956 yılında tamamladı. Bir yıl Londra'da B.B.C.'nin Türkçe Bölümü'nde çalıştı.
1960'ta asistan olarak girdiği İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde 1968'de doçent, 1975'te profesör oldu. 1980'den 1996'ya kadar Mimar Sinan Üniversitesi Tiyatro Bölümü'nde çalıştı.
Başlıca yapıtları: Şiir: *Dön Güvercin Dön*, 1985; *Doğal Tarih*, 1989; *Sevda Yaratan*, 1994; *Ne Güzel Yolculuktu Aklımdan Çıkmaz*, 2001; *Bana Düşlerini Anlat - Toplu Şiirler (1985-2006)*, 2007.

CARLOS DRUMMOND DE ANDRADE

Dünyayı Taşıyor Omuzların

Seçme Şiirler

Çeviren:
Cevat Çapan

YKY
İSTANBUL

Yapı Kredi Yayınları - 2773
Şiir - 253

Dünyayı Taşıyor Omuzların / Carlos Drummond de Andrade
Çeviren: Cevat Çapan

Kitap editörü: Fahri Güllüoğlu

Kapak tasarımı: Nahide Dikel

Baskı: Şefik Matbaası San. ve Tic. Ltd. Şti.
Turgut Özal Cad. No: 137 İkitelli/İstanbul

1 baskı: İstanbul, Ekim 2008
ISBN 978-975-08-1482-2

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2008
Sertifika No: 1206-34-003513
Carlos Drummond de Andrade © Grana Drummond
Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Yapı Kredi Kültür Merkezi
İstiklal Caddesi No. 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
http://www.yapikrediyayinlari.com
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: http://alisveris.yapikredi.com.tr
http://www.yapikredi.com.tr

İçindekiler

7 • Önsöz
(Cevat Çapan)

DÜNYAYI TAŞIYOR OMUZLARIN

11 • Yedi Yüzlü Şiir
13 • Ben de Brezilyalıydım
14 • Yolun Ortasında
15 • Çağlar Boyunca Aşk
17 • Öldürme Kendini
19 • Belo Horizonteli Hayalet Kızın Şarkısı
22 • Redingotlu Ölüler
23 • Dünyayı Taşıyor Omuzların
24 • Eski Zaman Hatırası
25 • José
27 • Kirli El
30 • Aile İçinde Yolculuk
34 • Şiir Ararken
37 • Paket
41 • Altın Çağda
44 • Kalan
48 • Elbisenin Öyküsü
54 • Fil
58 • Aile Fotoğrafı
61 • Halk Adamı Charlie Chaplin İçin Şarkı
72 • Luisa Porto'nun Kayboluşu
79 • Bir Genç Kızın Albümü İçin Şarkı

Önsöz

Bizim edebiyat dünyamızda Latin Amerika Şiiri söz konusu olduğunda, ilk akla gelen adlar Perulu Cesar Vallejo, Şilili Pablo Neruda ve Meksikalı Octavio Paz'dır. Oysa dünyanın o bölgesinde onlar kadar ünlü ve değeri onlarınki kadar bilinen bir başka şair de Brezilyalı Carlos Drummond de Andrade'dir.

Portekiz kökenli bir çiftçi ailesinin çocuğu olan Drummond de Andrade 1902'de Güneydoğu Brezilya'nın Minas Gerais Eyaleti'nde Itabira adlı bir madenci köyünde doğmuş. Yüksek öğrenimini eczacılık fakültesinde tamamlamışsa da, hiç eczacılık yapmamış, çalışma hayatını emekli oluncaya kadar Eğitim Bakanlığı'nda sürdürmüş. 1930'da yayımladığı ilk şiir kitabı *Alguma Poesia* (Bazı Şiirler) ile Brezilya'da yüzyıl öncesinden beri sürüp giden Avrupa Simgeciliğinin ve Parnasçılığının etkisinden kurtulmaya başlayan öbür Brezilyalı birkaç şairle Yenilikçi akıma katılmış. Çağdaşları Mario de Andrade'nin *Klaxon* ve Oswald de Andrade'nin *Revista de Antropofagia* gibi iddialı adlar taşıyan dergilerine karşılık Drummond de Andrade daha 1925 yılında Minas Gerais'te yenilikçi bir dergi çıkarmaya başlamış ve adını sadece *Dergi* (*Revista*) koymuştu. Aynı yıl yüksek öğrenimini tamamlayıp evlenen genç şair 1934'te Rio'ya taşındı ve ikinci kitabı *Brijo das Almas*'ı (Ruhların Çorak Ülkesi) yayımladı. Bunu izleyen elli yıl boyunca da bir yandan şiirlerini yazdı, bakanlıktaki görevini ve gazetecilik uğraşını sürdürdü, bir yandan da Balzac, Hamsun, Laclos, Lorca, Maeterlinck, Mauriac, Moliere ve Proust gibi yazarlardan çeviriler yaptı.

1966'da Eğitim Bakanlığından emekliye ayrılan Drummond de Andrade daha sonra yayımladığı *Sentimento do mundo* (1940), *Jose* (1942), *A rosa do povo* (1945), *Novos poemas* (1947), *Claro enigma* (1951), *A vida passado a limpo* (1958), *A paixao medida* (1980) vb çok sayıdaki şiir kitaplarıyla yenilikçi akımın ikinci döneminin en önemli temsilcisi oldu.

Drummond de Andrade şiirlerinde Walt Whitman'ın gündelik yaşantıdan yola çıkan şiirini hatırlatan yalın bir dille geleneksel şiirin kalıplaşmış anlatım özelliklerine karşı çıkarak yenilikçiliğin duyarlı ve akılcı ustası olmayı başarmış, gerek çocukluk dönemi yaşantılarından, gerekse ülkesindeki toplumsal adaletsizliğin yarattığı sorunlardan esinlenerek yazdığı şiirlerinde insanlar arasındaki iletişimsizliği ve ilişkilerin saçmalığını ince bir alaycılıkla dile getirmiştir.

Drummond de Andrade sevgisiz bir dünyada hayatın ancak sevginin gücüyle bir anlam kazanabileceği inancını hiç yitirmedi. Bu içedönük ve alçakgönüllü şair en kişisel sorunlarını ele aldığında bile, bunlarla evrensel ve toplumsal sorunlar arasındaki bağları göz ardı etmedi. Pablo Neruda Latin Amerika'da sıradan insanın sözcülüğünü nasıl gür sesli bir şiirle dile getirmişse, Drummond de Andrade de sıradan insanla özdeşleşerek onun sorunlarını kendine özgü bir lirizmle "Luisa Porto'nun Kayboluşu", "Elbisenin Öyküsü" ve özellikle de "Halk Adamı Charlie Chaplin'e Şarkı" şiirlerinde olduğu gibi proleter yaşamöyküleri olarak ölümsüzleştirdi. Onun şiir anlayışının en açıklayıcı örneği belki de bu büyük halk sanatçısı için yazdığı şiirdir. Çünkü bu örnekte Drummond de Andrade şiirlerinde kimleri konuşturduğunu ayrıntılı olarak açıklar:

Benim ağzımdan adaletin görmezden geldiği insanlar konuşuyor,
garibanlar, paryalar, batıklar, sakatlar, özürlüler, yalnızlar,
ezilenler,
düşçüler, kararsızlar, umutsuz duygulular, çocuksu sorumsuzlar,
temiz yürekliler, deliler ve mutsuzlar.

Drummond de Andrade 1987'de öldüğünde, Latin Amerika Edebiyatı onun yazdığı yüzlerce şiirde lirizmle ironiyi birleştirmiş büyük bir ustasını yitirmişti.

Cevat Çapan
(Ağustos 2008)

Dünyayı Taşıyor Omuzların

YEDİ YÜZLÜ ŞİİR

Ben doğduğumda karanlıkta
yaşayan çarpık bir şeytan,
Carlos, dedi, hadi! Sakar ol hayatta.

Bu evlerin gözü adamlarda
kadın peşinden koşan,
Akşam mavi olsaydı eğer,
daha az istek olurdu tende.

Bacak dolu geçen tramvayda:
Beyaz, esmer, sarı bacak.
Tanrım neden bu kadar bacak?
Diye soruyor kalbim. Oysa
bir şey sormuyor gözlerim.

Bıyığının arkasındaki adam
ciddi, basit ve kuvvetli.
Nerdeyse hiç konuşmuyor.
Bir iki seçkin dostu da var,
gözlüklü bıyıklı adamın.

Tanrım beni neden terkettin
Tanrı olmadığımı biliyorduysan,
zayıf olduğumu biliyorduysan?

12

Dünya dünya, koca dünya,
ne çıkar adım Raimundo'ysa,
olsa olsa bir uyak,
bir çözüm olacak değil ya.
Dünya dünya, koca dünya,
senden büyük benim kalbim.

Sana söylemem gerek ama
şu gökteki ayla
şu konyak
akıl bırakmıyor başta.

BEN DE BREZİLYALIYDIM

Ben de Brezilyalıydım
hem de moreno sizin gibi.
Gitar tıngırdattım, Ford kullandım,
milliyetçiliğin erdem sayıldığı kahvelerde
dirsek çürütmeyi başardım.
Ama saati gelince kapanırdı barlar,
insan vazgeçerdi bütün erdemlerinden.

Ben de şairdim bir zamanlar.
Bir kadına bakmak yeterdi
hemen gökteki yıldızlarla
öbür varlıkları düşlemek için.
Ama o kadar sayısızdı ki yıldızlar,
gök öyle uçsuz bucaksızdı ki,
şiirim kayıplara karışmıştı aralarında.

Benim de bir ritmim vardı kendimce.
Şunu yapar, bunu söylerdim.
Dostlarım alkışlarlardı beni,
düşmanlarımsa nefret ederdi.
Bense, alaycı, ritmimden hoşnut,
hiç aldırmazdım onlara.
Ama her şeyi birbirine karıştırdım sonunda.
Şimdi aldırmazlık etmiyorum artık, hayır,
alaycılık hak getire, heyhat,
artık ritim mitim de kalmadı, ne yazık!

14

YOLUN ORTASINDA

Bir taş vardı yolun ortasında
yolun ortasında bir taş vardı
bir taş vardı
Bir taş vardı yolun ortasında.

Hiç unutmamam gerekir bu olayı
gözümün ağ tabakasının hayatında.
Hiç unutmamam gerekir yolun ortasında
bir taş olduğunu
yolun ortasında bir taş vardı.
Bir taş vardı yolun ortasında.

ÇAĞLAR BOYUNCA AŞK

Zamanın başlangıcından beri
ben seni sevdim, sen beni.
Ben Akha'ydım, sen Troyalı.
Troyalı ama Helena değil.
Ben tahta atın içinden fırladım
öldürmek için kardeşini.
Dövüştük, öldürdüm, öldük.

Romalı bir asker oldum sonra
Hıristiyanları kovalayan.
Katakombun kapısında
karşıma sen çıktın yeniden.
Ama Koloseumda çırılçıplak
düştüğünü görünce,
aslan üzerine gelirken,
umutsuzca atladım aranıza,
ikimizi de yuttu aslan.

Sonra Mağripli bir korsan oldum
Trablus'un baş belası.
Saldıran guletimden korkup
saklandığın tekneyi yaktım.
Tam seni yakalayıp
kendime köle yapmaya kalkınca,
hemen istavroz çıkarıp
kalbine bir hançer sapladın,
ben de kendi canıma kıydım.

16

Sonra daha mutlu günlerde,
Versaille'da bir saraylıydım,
anasının gözü ve çapkın.
Sense rahibe olmak istiyordun,
hemen manastırın duvarından atladım.
Politik kargaşa girince araya,
giyotin oldu sonumuz.

Şimdi çağa uydum büsbütün.
Dans eden, koşan, işi tıkırında biri.
Param, bankada hesabım.
Sen de dans eden koşan, işini bilen
sarışın bir bombasın.
Bunlardan hiç hoşlanmıyor baban.
Ama kaderin cilvesine bak ki,
ben Paramount yıldızlarından biri
sarılıp öpüyorum seni, evleniyoruz hemen.

ÖLDÜRME KENDİNİ

Carlos, sakin ol, aşktır
senin şu anda gördüğün:
bugün bir öpücük, yarın
öpüşmek yok, öbür gün pazar,
kimse de bilmiyor ne olacağını
pazartesi günü.

Direnmek boş
Ya da kendi canına kıymak.
Öldürme kendini. Öldürme!
Düğün şenliklerine sakla kendini,
ne zaman yapılacağını
ya da yapılıp yapılmayacağını
kimsenin bilmediği düğün şenliklerine.

Carlos, toprağın çocuğu Carlos,
sevgilin seninle geçirdi geceyi,
şimdi de anlatılmaz bir şamata
kopuyor içinde,
dualar,
gramofonlar,
ıstavroz çıkaran azizler,
iyi sabun reklamları,
nedenini, amacını
kimsenin bilmediği bir şamata..

18

Bu arada bildiğin yolda gidiyorsun sen,
başın eğik, üzgün.
Palmiye ağacısın, tiyatroda
kimsenin duymadığı çığlıksın,
bütün ışıklar da söndü.
Karanlıkta aşk, hayır, gün ışığında aşk
her zaman acıklıdır,
acıklıdır, Carlos, evet dostum,
ama kimseye söyleme ,
kimse bilmiyor bunu, kimse de bilmeyecek.

BELO HORIZONTELI HAYALET KIZIN ŞARKISI

Ben Chumbo Sokağında
şafağın arabasını bekleyen
hayalet kızım.
Beyaz, uzun boylu ve soğuğum,
tenim bir iç çekiştir
dağın şafağında.
Ben o hayalet kızım.
Adım Maria'ydı,
Ölen-Maria.

Sevdiğin kızdım ben
hastalanıp ölen,
araba kazasında ölen,
deniz kıyısında kendini öldüren,
saçları aklmda
uzunca kalan:
Hiçbir zaman bu dünyadan biri
değildim ben: öpüldüğümde,
başka gezegenlerden
söz ederdi ağzım, âşıkların
temiz bir ateşte yandığı
– ve şaka bir yana –
yıldızlara dönüştüğü gezegenlerden.

Ötekilerin tersine, senin olmaya
vakit bulamadan öldüm ben.
Bir türlü alışamıyorum buna,
polisler uyurken içimde
ve çevremde, dolaşan hayaletim
Curral Hill semtine gidiyor
yeni evleri dikizlemeye,
âşıkların bahçelerini arşınlamaya
(Claudio Manuel da Costa Caddesi'nde),
sığınak diye Hotel Ceara'ya uğruyorum,
sığınak olmuyor bana. Bilmediğim
bir koku doluyor içime: senin
uykunun kokusu bu, yumuşak
ve sıcak, kıvrılmış yatıyorsun
İspanyol kadınların koynunda...
Ah! Ne olur, bırak da yatayım seninle!

Hayaletim devam ediyor yoluna,
çünkü Fransız kadınların baştan çıkardığı,
Brezilya'daki olanca viskiyi içen
(ve şimdi sarhoş olup uyuyan)
sevgililerimin hiçbirine
rastlamıyorum,
rastladıklarım yalnızca
sürücüleri benim beyazlığımı görüp
şaşıran ve kaçan arabalar.
Utangaç polisler,
zavallılar! Biri yakalamak istedi beni.
Kollarımı açtım... Olacak şey değil,
beni yokladı. Ne et, ne kemik,
elbisemin dışında da,
altında da
aynı beyaz yokluk,
bembeyaz bir acı...
Belli ki, eskiden gövde olanı
kediler yemiş.

Hâlâ diri olan kızlar
(inan, onlar da ölecek)
önlerine çıkıp onları bacaklarından
aşağı çekeceğimden korkuyorlar...
  Yanılıyorlar.
Bir kızdım ben, *herkesin* terkettiği
bir kız kalacağım.
Kızlarla ilgilenmiyorum.
Erkekler tedirgin ediyor beni.
Kendimi nasıl kurtaracağımı bilmiyorum.
Yeter ki hayaletim acı çekmese,
herkes hâlâ beni sevse.
Yeter ki ruh buna razı olsa,
ama biliyorum bunun yasak olduğunu,
sen etten kemiktensin, bense sis.

Dağların ardından güneş doğduğunda,
eriyen bir sis.

Şimdi daha iyi hissediyorum kendimi,
söyledim söylemek istediğim her şeyi,
o buluta tırmanırdım,
donmuş bir çarşaf olurdum
insanlığın üzerinde parlayan.
Ama yıldızlar anlamaz,
hiç kimse anlamaz,
Parauna Caddesindeki
havuza yansıyan hayalimi.

22

REDİNGOTLU ÖLÜLER

Salonun bir köşesinde dayanılmaz fotoğraflarla
dolu bir bir albüm vardı,
metreler boyu yüksek sonsuz dakikalarca eski,
herkes bu albüme yaslanır,
içindeki redingotlu ölülerle alay ederdi.

Derken bir kurt kemirmeye başladı bu redingotları,
sayfaları, yazıları, hatta resimlerin üzerindeki tozları.
Kemiremediği tek şey bu sayfalardan aralıksız
duyulan
bitmek tükenmek bilmeyen hıçkırıklardı.

DÜNYAYI TAŞIYOR OMUZLARIN

Bir gün gelir, "Tanrım!" diyemezsin artık.
Toptan bir temizlik zamanıdır.
Artık "Sevgilim!" diyemeyeceğin bir gün.
Çünkü boşunalığı kanıtlanmıştır aşkın.
Ve gözlerden yaş akmaz.
Ve ancak kaba işlere yarar eller.
Ve kuruyup kalır yürek.
Kadınlar boşuna çalarlar kapını, açmazsın.
Tek başınasındır, ışıklar söndürülmüş
ve karanlıkta parlar kocaman gözlerin.
Belli ki acı çekmeyi bilmiyorsundur artık.
Ve hiçbir şey istemiyorsundur dostlarından.

Kimin umurunda yaşlanmak, yaşlılık nedir ki?
Dünyayı taşıyor omuzların
ve bir çocuğun elinden daha hafif dünya.
Savaşlar, kıtlıklar, evlerde aile kavgaları
hayatın sürüp gittiğini kanıtlıyor
ve kimsenin özgürlüğe kavuşamadığını.
Bu gösteriyi acımasız bulanlar (o yufka
yürekliler)
ölmeyi yeğ tutacaklardır.
Gün gelir ölüm de işe yaramaz.
Gün gelir buyurulandır yaşamak.
Yalnızca yaşamak, hiç kaçış olmadan.

24

ESKİ ZAMAN HATIRASI

Clara çocuklarla bahçede dolaşıyordu.
Gökyüzü yeşildi otların üzerinde,
köprülerin altında sular altın renginde,
maviydi, pembeydi, turuncuydu öbür öğeler,
bir polis gülümsüyor, bisikletler geçiyordu,
bir kız çimlere basıyordu bir kuşu yakalamak
için,
bütün dünya –Almanya, Çin– her şey
sessizdi Clara'nın çevresinde.

Çocuklar göğe bakıyorlardı: Bakmak yasak
değildi.
Ağız, burun ve gözler açıktı. Tehlike yoktu.
Gripti, sıcaktı, böceklerdi Clara'nın korktuğu.
On bir tramvayını kaçırmaktan korkuyordu
Clara, gelmekte geciken mektupları
Beklemekten, her zaman yeni bir giysi
giyememekten. Ama bahçede dolaşıyordu baban!
Bahçeler vardı o zamanlar, sabahlar vardı.

JOSÉ

Şimdi n'olacak, José?
Parti bitti,
ışıklar söndü,
herkes gitti,
gece soğuk,
şimdi n'olacak, José?
Ne diyorsun ha?
adsız José,
başkalarını kızdıran
şiir yazan,
kavgadan hoşlanan
şimdi n'olacak Jose?

Kadının yok,
ne söyleyecek sözün,
ne sevgin kaldı,
ne içki içebilirsin artık,
ne de cıgara,
tüküremezsin bile,
gece soğuk,
gün doğmadı,
ne otobüs geldi,
ne de ütopya,
gülen kimse yok,
her şey sona erdi,
her şey çekip gitti,
her şey çürüdü,
şimdi n'olacak, José?

Şimdi n'olacak, José?
Tatlı dilin,
şölenlerin, perhizlerin,
o ateşli anların,
raflardaki kitapların,
altın çıkan madenin,
camdan giysilerin,
anlaşılmaz sözlerin,
nefretin, şimdi n'olacak?

Elinde anahtar
kapıyı açmak istiyorsun
kapı yok
denizde boğulmak istiyorsun,
deniz kurumuş;
Minas'a gitmek istiyorsun,
artık Minas yok;
José, şimdi n'olacak?
Bağırabilsen,
inleyebilsen,
bize bir Viyana valsi
çalabilsen,
uyuyabilsen,
yorulabilsen,
ölebilsen...
Ama ölmezsin sen,
Sapasağlamsın, José!

Karanlıkta tek başına,
vahşi bir hayvan gibi
kafa yormadan tanrılara,
dayanabileceğin
bir duvar bile olmadan,
dörtnala kaçabileceğin
bir kara attan yoksun
yürüyorsun, José!
José, nereye?

KİRLİ EL

Elim kirli.
Kesmem gerek onu.
Yıkamak işe yaramıyor.
Su kokuşmuş.
Sabun kötü.
Köpürmüyor.
Bu el kirli.
Yıllardan beri kirli.

Eskiden
gizlerdim onu
pantolonumun cebinde.
Kimse şüphelenmezdi.
İnsanlar gelir,
elimi sıkmak isterlerdi.
Vermezdim
ve gizlenen el
iz bırakırdı
baldırımda.
Görürdüm, aynı eldi
kullansam da,
kullanmasam da.
Tiksinti aynı tiksintiydi.

28

Kaç gece
evin derinliklerinde
yıkamış, ovalamış,
cilalamıştım o eli,
pırlanta ya da kristal,
ya da hatta, sonunda,
sıradan beyaz bir ele,
temiz bir insan eline
dönüşür diye düşledim,
sıkabileceğiniz
öpebileceğiniz,
iki insanın karşılaşıp da
sessizce itirafta
bulunacakları anlarda
tutabilecekleri bir ele...
Boşuna –
o şifa bulmaz el
yeniden açıldı
kirli parmaklarıyla.

Ve iğrençti o kir.
Çamur ya da kurum
Ya da bir yara kabuğunun
Kurumuş pisliği değildi.
Ne de kurumuş teriydi
bir işçi gömleğinin.
Hastalıktan
ve insan acısından oluşmuş
acıklı bir kirdi bu.
Siyah değildi;
siyah lekesizdir.
Donuk, donuk
külrengi bir kirdi bu.
Yaşamak olanaksız
Masanın üzerinde duran
Bu koca kaba elle.
Çabuk! Kes onu!
Parça parça et
Ve denize at.
Umalım zamanla,
ve umudun
akıl ermez çabasıyla,
tertemiz, cam gibi saydam
yeni bir el gelir
ve yapıştırır kendini koluma.

30

AİLE İÇİNDE YOLCULUK

Rodrigo M. F. De Andrade'ye

Itabira çölünde
elimden tuttu benim
babamın gölgesi.
Kaybolan onca zaman.
Ama o bir şey demedi.
Ne geceydi, ne gündüz.
Bir iç çekiş? Uçan bir kuş?
Ama o bir şey demedi.

Epeyce yol gitmiştik.
Burada bir ev olacaktı.
Bu daha eskiden daha yüksekti.
Üst üste yığılmış bunca ölü
ve zaman ölüleri kemiriyordu.
Yıkık dökük evlerde de
soğuk gurur ve ıslaklık.
Ama o bir şey demedi.

Geçip gittiği sokaklar
at sırtında, dörtnala.
Saati. Giysileri.
Bütün o resmi belgeler.
Başından geçen aşklar.
Açılan o teneke çantalar
ve ürkütücü anılar.
Ama o bir şey demedi.

Itabira çölünde
boğar gibi, birdenbire
her şey canlanıyordu.
İstekler pazarında
hazin hazineler sergisi,
bendeki kaçma dürtüsü;
çıplak kadınlar, pişmanlık.
Ama o bir şey demedi.

Basarak kitaplarla mektuplara
yol alıyoruz ailecek.
Düğünler, ipotekler;
veremli halazadeler,
deli halam, büyükannem
halayıklarla aldatılan
ve yatağında ipeklileri yırtan.
Ama o bir şey demedi.

Hangi amansız, karanlık içgüdü
kavrayıp onun solgun elini
bizi de itiverdi
o yasak zamanlara,
o gidilmez yerlere?

Bakıp babamın ak gözlerine
Konuş! Diye bağırdım. Sesim
bir an titredi havada,
sonra taşlara çarptı. Gölge
ilerledi yavaşça
o hazin yolculukta
kaybolan krallıkta.
Ama o bir şey demedi.

32

Acıyı, anlaşmazlığı gördüm
ve bizi karanlıkta ayıran
nice nice isyanı.
Benim öpmediğim el,
benden esirgediği yemek,
bağışlanmayı reddetmek.
Gurur. Korkuyla dolu gece.
Ama o bir şey demedi.

Konuş konuş konuş.
Kil gibi dökülen ceketinden
kavrayıp sarstım onu.
Elinden, çizmelerinden
yakalamak istedim o kızgın gölgeyi,
ama çekilip kurtuldu elimden,
kolayca, hiç sinirlenmeden.
Ama gene de bozmadı sessizliğini.

Belli sessizlikler vardı
onun o derin sessizliğinde.
Sağır büyükbabam vardı
kilisenin tavanına resmedilen
kuşları duymaya çalışan;
benim arkadaşsızlığım vardı,
onun öpüşmelerden yoksunluğu;
çileli hayatlarımız vardı
ve büyük bir ayrılık
o küçücük odada.

Hayatın o daracık boşluğu
beni sana doğru itiyor
ve bu düşsel kucaklaşma
sanki büyük bir yangın
sevgiden kaynaklanan.
Ancak şimdi karşılaşıyoruz!
Gözlük, anılar ve resimler
akıyor bir kan ırmağında.
Yükselen sulardan seçemiyorum
yetmiş yıl uzaklardaki yüzünü...

Sanırım bağışlamıştı beni
ama bir şey demedi.

Suların altında kalıyor bıyıkları,
aile, Itabira, hepsi.

ŞİİR ARARKEN

Olup bitenlerle ilgili şiir yazma.
Ne doğan olur şiir söz konusuysa, ne ölen.
Isıtmayan, aydınlatmayan
donuk bir güneştir hayat onun yanında.

Dostluklar, doğum günleri, kişisel sorunlar
önemsizdir.
Bedeninle şiir yazma, o yetkin, eksiksiz ve
rahat beden
hiç yatkın değildir lirik itiraflara.
Öfken, karanlıkta sevincini ya da acını gösteren
yüz hatların bir anlam taşımaz onun için.
Duygularını da hemen dışa vurma, çünkü hem
zaman alır onların belirmesi,
hem de kuşkuyla karşılanırlar.
Düşündüğün, duyduğun şeyler şiir değildir daha.

Kendi şehrini de şakımaya kalkma, onu rahat bırak.
Makinelerin ve gizli evlerin sesini dile getirmez şarkı.
Sokaktan geçerken, köpüklerin sınırındaki sokakta
duyduğun ses müzik değildir.
Ne doğadır şarkı,
ne de toplumdaki insanlar.
Yağmur ve gece, yorgunluk ve umut hiçtir onun
gözünde.
Özneyi de, nesneyi de dışlar şiir
(nesnelerde bulamazsın şiiri).

Oyunlar, yalvarmalar, sorgulamalar ve yalanlarla
vakit yitirme.
Bozulma.
Fildişi yatın, pırlanta ayakkabın,
mazurkaların, tiradların, aile iskeletlerin,
bunların tümü para etmez, yitip gider bunlar
dönemecinde zamanın.

Ortaya çıkarma geçmişe gömülü,
acıklı çocukluğunu.
Yalpalayıp durma aynayla
solup giden anılar arasında.
Şiir değildi solan,
ne de kristal kırılan.

Sağırmış gibi gir sözcüklerin krallığına.
Oradadır yazılmayı bekleyen şiirler.
Uyuyorlardır ama umutsuzluğa kapılma,
taze ve dingindir el değmemiş yüzeyleri.
Yalnız ve sessizdirler, sözlüklerdeki gibi.
Yaşa şiirlerinle onları yazmadan.
Açık seçik değillerse, sabret.
Seni kışkırtıyorlarsa, sakin ol. Herbiri
kendini gerçekleştirip sözcüklerin gücü
ve sessizliğin gücüyle yıkıcı oluncaya kadar
bekle.
Şiirini o bulanıklıkla ortaya çıkmaya zorlama.
Yerden toplamaya kalkma yitirdiğin şiiri.
Övüp göklere de çıkarma. En son, kesin
ve damıtılmış biçimiyle benimse onu.

36

Yaklaş ve gözden geçir sözcükleri.
Her biri
bin yüz gizler o yalın yüzün gerisinde
ve hiç aldırmadan yanıtının olumlu
ya da olumsuz olacağına
"Anahtarı getirdin mi?" diye her sözcük sorar
sana.

Gözünü aç: sözcükler gizlenirler geceleri
müziğin ve görüntülerin mağaralarında.
Hâlâ nemli ve uykulu akıp giderler
dönenen bir ırmakta ve kendi başlarına
başkalaşırlar.

PAKET

İşte o küçük paket
yıllardan
yüzyıllardan beri
yanımda taşıdığım
Bir iki mektup mu?
Belki bir çiçek,
bir fotoğraf belki,
ya da hatta bir mendil.

Bilmem ki
nerde buldum,
çalınmış mı, yoksa
biri hediye mi etmiş?

Melekler mi indirmiş onu
elleriyle gökten?
Suda mı yüzüyormuş, nehirde?
Havada mı süzülüyormuş?

İçinde ne var,
ya da herhangi bir şey
var mı, bilmiyorum.
Açamıyorum da korkudan

Ne düşüneceğime
karar veremiyorum,
öyle soğuk ki paket,
ama öyle de sıcak ki.

38

Yanıyor avucumda,
dokununca yumuşacık
çoğu zaman bayılıyorum ona,
sonra hüzünlendiriyor beni.

Durup durup bir sır
saklamak kendinden,
hem bilmek istememek,
hem de çok merak etmek.

Bir sırrı
gözlerden ırak tutmak,
belleğin gerisinde,
uykunun ötesinde.

Alışmış ağız, "Merhaba!" diye
bağırıyor dostlara,
el sıkarken, yüreği
ağzına geliyor insanın.

Denizden sesler geliyor,
her yerden sesler, dikkat!
Dünya seni çağırıyor
Carlos! Yanıt yok mu?

Karşılık vermek istiyorum!
O sonsuz yol kıvrılıp
denizden ötelere uzuyor.
Ben de o yola bir çıkabilsem.

Paket ağır mı ağır,
içimden bir ses,
bir çukur bulsam da
şundan kurtulsam diyor.

Ya da neden yakmamalı?
Küller savruldu mu,
ne bir iz kalır,
ne de pişmanlık.

Ah, gidinin yükü,
sanki ben onu değil de,
o beni taşıyor –
ama nereye?

Benimle paylaşmaz mısın
ey çekilmez yük,
yüreğinde gizlediğin
o acımasız sözü?

Bu uzun yol boyunca
böyle kuzu kuzu
ardından gitmek,
hiç açıklamasız seni izlemek.

Ne olur, biraz içini açsan,
yanılarak bile olsa,
bir şey çıtlatsan,
benim için ne büyük nimet!

40

Ama senden çıt yok...
Oysa ben seni akşamları
danslara götürüyorum
ve her sabah fabrikaya gidiyoruz

kasvetli bir mahallede.
Bir bakıma dostuz biz,
hem saklısız gizlisiz,
hem de herkesten gizli.

Benim için seni kaybetmek
kendimi kaybetmem demek.
Özgür bir insanım ben,
ama taşıdığım bir şey var.

Anlatılamaz bir şey:
Ne kendim seçtim onu,
ne de gözümle gördüm,
gene de taşıdığım bir şey.

Ne olduğunu bilmesem de,
boş bırakmıyor beni,
hiç yalnız bırakmıyor.
Bu taşıdığım şey.

ALTIN ÇAĞDA

Altın çağda
o yol her şeydi.
Sağda
bahçeler vardı
çıkmak için
girdiğimiz,
solda –
sol her zaman
çitlerle korunurdu.
Binlerce kez
bu böyle olurdu.

Odanın
başka bir yerde olması için
tek mum yeterdi.
Yüzlerimiz
sanki sonsuza kadar
kitaplara gömülüydü.
Mahzenin anahtarı da bizimdi,
çağlayanda
içimizde yüzen
o unutulmaz kız gibi,
görme gücü ve uzam
altın çağda
arttıkça artıyordu.
Aslında bakır olan
o altın çağda
birçok geceler vardı
durmadan yağmur yağan.
Şehirden bıkan
korkunç bir palmiye ağacı
kalktı ormana gitti.
Postadan sonra da
katil çıkageldi.
Afrika'nın zenginliği

rüzgârda uçup gitti.
Gencecik bir çocuk olmak
o çağda oldukça güçtü.

Tam yeni bir çağ
başlayacakken,
olduğumuz yerde kaldık,
bir yandan
hastalık bahçeleri,
sıkıntı tramvayları,
gözyaşı mağazaları
hep birden zenginleştiler.
Yer dar. Her şey
üst üste yığılı.
Ve mühürlü
beyaz bir kâğıt
elden ele dolaşıyor,
bu belki de planıdır
altın çağın.

Yerde uyuyan
ve az sonra uyanacak olan
altın çağda,
uzak yollar,
erken ırmaklar,
sahici güven
ve eşsiz şiirler
bulmaya çalıştım.
Ne zaman bunları
açıklamam istense,
o gücü bulamadım.
Bütün iş beklemekte.

Altın çağda
kalbim gülümseyerek,
gözlerim pırlanta gibi,
tempo tutuyor dudaklarım
kusursuz bir şarkıya.
Şehrin çarşısında
çarpıcı yeni giysileri
ve havada dalgalanan
bayrakları duyuyorum.

Altın çağda
geri geliyor çocukluk
karşılık beklemeden
ve yeniden açılan boşluk
olanak sağlıyor
en küçük insanların,
en kırılgan şeylerin
gözden kaybolmasına,
iğnenin, yolculuğun,
ağız renginin
gözden kaybolmasına,
eşyanın yağının
gözden kaybolmasına,
Cumartesi çimlerinin
gözden kaybolmasına,
topal köpeğin
gözden kaybolmasına,
sevgilimin
gözden kaybolmasına,
yüzü yansıtan
sudaki halkaların
gözden kaybolmasına...
Altın çağda
onu öyle saran
o sıradan kumaşın
gözden kaybolmasına
olanak sağlıyor.

KALAN

Her şeyden azıcık bir şey kaldı.
Benim korkumdan. Senin nefretinden.
Bastırılmış çığlıklardan. O gülden de
azıcık bir şey kaldı.

Şapkanın içine hapsolan
ışıktan azıcık bir şey kaldı.
Pezevengin gözlerinde az,
çok az, sevecenlik kaldı.

Beyaz kunduralarının
üzerindeki tozdan azıcık
bir şey kaldı. Üzerindeki giysilerden
az, çok az, kadife birkaç
parça kaldı.

Her şeyden azıcık bir şey kaldı.
Bombalanmış köprüden,
Iki sap çimen yaprağından,
boş bir sigara paketinden
azıcık bir şey kaldı.

Demek her şeyden azıcık bir şey kalıyor.
Senin çenenden azıcık bir şey
kızının çenesinde.

Azıcık bir şey kaldı senin
dobra susuşundan azıcık bir şey
kızgın duvarda, büyüyen
sessiz yapraklarda.

Her şeyden azıcık bir şey kaldı
porselen tabaklarda,
kırılan ejderhada, beyaz çiçeklerde,
alnının kırışlarında,
o portrede.

Her şeyden azıcık bir şey kaldığına göre,
neden benden de
bir parçacık kalmasın? Kuzeye giden
trende, gemide,
gazete ilanlarında, neden
küçük bir parça kalmasın benden Londra'da,
küçük bir parça herhangi bir yerde?
Bir sessiz harfte?
Bir kuyuda?

Kalan küçük bir parça az biraz
sallanıp duruyor ırmak ağızlarında,
balıklar da kaçmıyorlar ondan,
bu da garip bir şey.

Her şeyden azıcık bir şey kalır.
Çok değil, musluktan damlayan
şu saçma damla,
yarısı tuz, yarısı alkol,
şu kurbağanın sıçrayan bacağı,
şu saatin bin isteğe bölünen kristali,
şu kuğunun boynu,
şu çocukluk sırrı...
Her şeyden azıcık bir şey kaldı:
benden; senden; Abelard'dan.
Yenimde bir tel saç,
her şeyden azıcık bir şey kaldı;
kulağımda rüzgâr,
bozulan bir mideden
duyulan gurultu;
ıvır zıvır bir şeyler:
kavanoz, bal peteği, tabanca,
kartuş, aspirin tableti.

Her şeyden azıcık bir şey kaldı.

Ve her şeyden azıcık bir şey kalır.
Ah, açın kapaklarını kolonya şişelerinin,
yok edin
o zalim, dayanılmaz kokusunu belleğin.

Gene de, korkunç, azıcık bir şey kalması
  her şeyden,
düzenli dalgaların altında
bulutların ve rüzgârın altında
köprülerin, tünellerin altında
alevlerin ve alaycılığın altında
balgamın ve kusmuğun altında
zindanda unutulan adamın çığlığı altında
gösterilerin ve kızıl ölümün altında
kitaplıkların, tımarhanelerin ve muzaffer
  kiliselerin altında
kendinin ve şimdiden sertleşmiş
  ayaklarının altında
aile bağlarının, sınıf bağlarının altında
her şeyden her zaman azıcık bir şey kalır.
Bazen bir düğme. Bazen bir sıçan.

ELBİSENİN ÖYKÜSÜ

Anne, kimin elbisesi şu
duvardaki çiviye öyle asılı duran?

Çocuklar, artık aramızda olmayan
bir kadının elbisesi o.

Peki, ne zaman ayrıldı aramızdan?
Biz tanıyor muyduk onu?

Kesin sesinizi, kızlar,
babanız geliyor avludan.

Anne, çabuk söyle öyleyse,
kimin elbisesiydi bu?

Ah kızlar ah! Soğudu onun cesedi,
artık elbise giymiyor.

Çiviye asılı o elbise cansız,
huzura kavuştu sonunda.

Dinleyin şimdi beni çocuklar,
kulak verin anlatacaklarıma.

Uzaktan gelen bir kadındı o,
babanız çılgınca tutulmuştu ona.

Öyle bir aşktı ki onunki
dünya umurunda değildi,

büsbütün kopmuştu dünyadan,
iyice kapanmıştı içine,

kendini yiyip bitiriyor masada,
gözyaşı döküyordu tabağına,

içiyor, kavga çıkarıyor,
kızıp beni de dövüyordu,

beşiğinizin başında bırakıp beni
uzaktaki o kadına gidiyordu;

ama o kadın yüz vermiyordu ona,
babanız yalvarıp duruyordu boşuna.

Malını mülkünü çıkarmıştı gözden,
altınlar, arabalar bağışlamıştı ona,

artıklarını yiyecekti nerdeyse,
pabuçlarını yalayacaktı istese.

Ama kadın hiç oralı olmadı.
Öfkeye kapılan babanız

benden araya girip
o şeytan kadına gitmemi

ve kendisiyle yatmaya
onu razı etmemi istedi.

Neden ağlıyorsun, anne?
Alsana şu mendili.

Susun, çocuklar, susun,
avludan gelen babanızın sesi.

Anne, hiçbir ses duymadık biz,
merdivende kimse yok.

Ah çocuklar, bilseniz, her yerde
nasıl aradım o dişi şeytanı.

Yalvardım evet desin diye
babanızın isteğine.

Bana gülerek baktı, kocanı
sevmiyorum ki, dedi.

Ama onunla olabilirim,
istediğin buysa eğer,

kendim için değil, senin için,
erkek aradığım yok benim.

Babanızın yüzüne baktım,
yalvarıyordu bakışı.

O şeytan kadına baktım,
sevinçten ışıyordu gözleri.

O süslü elbisesi içinde
açık saçıktı her yeri,

örtmekten çok sergiliyordu
günahkâr göğüslerini.

Hemen istavroz çıkarıp
başımı önüme eğdim.

Oradan ayrılırken ölmekti tek isteğim,
ama ölüm bir türlü gelmedi.

Çılgınca sokaklarda dolaştım,
nehrin, köprünün yanından geçtim,

kalkıp akrabalara gittim,
ne yedim, ne de içtim,

ateşler içinde yandım,
ama ölüm bir türlü gelmedi.

Tehlike geçmişti ama,
saçlarım da ağarmıştı.

Dişlerim döküldü derken,
gözlerim görmez oldu.

Çamaşırla, dikişle,
mutfakla avuttum kendimi.

Ellerim paralandı,
yüzüklerim dağıldı,

altın gerdanlığım
ilaç parası oldu.

Babanız ortadan kaybolmuştu,
ama dünya küçük.

O kendini beğenmiş kadın
bir gün ortaya çıktı:

yoksul, yorgun, perişan,
elinde bir bohçacık.

Kadın, dedi boğuk bir sesle,
sana kocanı getirmiyorum,

çünkü nerede bilmiyorum.
Ama bu elbiseyi veriyorum sana,

elimde kalan tek değerli şey bu,
anı diye sakladığım

o utanç verici günden;
günlerin en iğrencinden.

Başlangıçta sevmemiştim onu,
aşk daha sonra geldi.

Ama o artık hoşlanmıyordu benden.
Söylediğine göre, ilk gördüğündeki

halimle seviyormuş beni.
Hemen ayaklarına kapandım,

elimden ne gelirse yaptım,
yüzümü bastığı toprağa sürdüm,

saçımı başımı yoldum,
kendimi azgın sulara attım,

delik deşik ettim her yanımı,
lağım çukuruna atladım,

gazyağı boşalttım mideme,
tövbe duası okudum iki yüz kere;

boşunaydı, kadınım, boşuna,
kocan çekip gitmişti bir yana.

İşte bu elbiseyi getirdim sana,
yaptığım kötülüğün kanıtı,

bir kadını incitmenin,
onurunu çiğnemenin.

Ne olur al bu elbiseyi,
karşılığında beni bağışla.

Kadının yüzüne baktım,
o parlayan gözler neredeydi?

Nerede o sevimli gülümseyiş,
o japongülü boyun nerede,

o gül endam,
o ince bel,

atlas pabuçlar içindeki
o minik ayaklar nerede?

Uzun uzun baktım ona,
tek kelime söylemeden.

Aldım verdiği elbiseyi,
duvardaki şu çiviye astım.

Kadın hemen kayboldu gözden,
derken sokağın başından
babanız çıkageldi.
Sessizce bana baktı,

asılı elbiseyi görmedi bile.
Kadın, dedi bana dönüp

bir tabak daha koy masaya.
Dediğini yaptım, o da oturdu,

yiyeceğini yedi, terini sildi,
sanki hiç değişmemişti,

ağzının yarısıyla çiğniyordu yemeğini,
hem de hiç yaşlanmamıştı.

Yemek yerken ağzını şapırdatması
beni iyice rahatlattı,

içime huzur verdi,
eşsiz bir duyguydu bu.

Sanki hepsi bir rüyaydı,
ne elbise... ne bir şey.

Ah kızlar, kulak verin, bakın,
merdivendeki ayak sesi babanızın.

54

FİL

Elimde kalan birkaç şeyden
bir fil yapıyorum.
Eski malzemelerden tahtalar
ayakta tutuyor onu, ben de,
içini pamuk, ipek
ve tatlılıkla dolduruyorum.
O ağır kulaklarını
yapışık tutuyor tutkal.
Kıvrık hortumu
en sevimli parçası
mimarisinin.
Sahtesini kullanamayacağım
o az bulunur
malzemeden
dişleri.
Sirkin tozu dumanı içinde
çalınıp kaybolmadan
dolaşan
beyaz bir servet.
Sonra, filin
her türlü numaradan uzak,
en akışkan, en değişmez
parçası olan
gözleri.

İşte zavallı filim
artık hayvanlara inanmayan
ve hiçbir şeye güvenmeyen
yorgun bir dünyada
kendine bir dost bulmak için
yola çıkmaya hazır.
İşte burda: Heybetli
ve kırılgan bir kütle,
başını sallayan
ve ağır ağır yürüyen,
derisine, sevginin
doğal biçimlerinin
bir araya geldiğini
daha şiirsel bir dünyayı
çağrıştıran
bez çiçekler
ve bulutlar iliştirilmiş.

Kalabalık bir sokaktan aşağı
yürüyor benim filim,
ama kimse
koptu kopacak gibi görünen
kuyruğuna gülmek için bile
bakmıyor ona.
Tepeden tırnağa incelik kendisi,
yalnız bacaklarından hayır yok;
ve dokunsan patlayacak
iyice şişen karnı.
Görünüşü ne güzel açıklıyor
varla yok arası hayatını;
ve şehirde hiç kimse
hazır değil
benimsemeye
o yumuşak gövdenin
titreyen görüntüsünü
ve hantal yürüyüşünü.

56

Kolayca duygulanarak
özlüyor hüzünlü durumları,
mutsuz insanları,
en derin denizlerdeki
ayaydın buluşmaları,
ağaç köklerinin altında,
deniz kabuklarının bağrında;
en kalın ağaç gövdelerinin
içlerine işlese de,
kör etmeyen
ışıkları özlüyor.
Savaş alanlarında yürüyor
bitkileri ezmeden;
kitaplarda olmayan,
dilini yapraklarla rüzgârın
ve karıncanın bildiği
yerler, gizler
ve öyküler arıyor.
Ancak kapalı gözlere
örtülü bir sessizlikle
kendini gösteren
insanların ilgilenmediği
öyküler ve yerler,

Ve şimdi
gecenin bu geç saatinde
filim yorgun argın dönüyor
ve titreyen bacaklarıyla
çöküyor tozların içine.
Bulamadı aradığını.
Kendimi kendisinde
gizlemekten hoşlandığım
filim ve ben
bulamadık aradığımızı.
Onun aramaktan yorulan
o kocaman gövdesi
kâğıt gibi dağılıp çöküyor.
Tutkal çözülüyor
ve ne varsa içinde –
bağışlama, yumuşaklık,
tüyler, pamuklar –
parçalanmış bir efsane gibi
saçılıyor yerlere.
Ben de yarın başlarım yeniden.

AİLE FOTOĞRAFI

Evet. Biraz tozlanmış
bu aile fotoğrafı.
Babanın yüzünden belli değil
ne kadar para kazandığı.

Amcaların ellerinden de anlaşılmıyor
birlikte çıktıkları yolculuklar.
Babaannenin yüzü kırışıksız, sararmış;
unutmuş krallık yıllarını.

Çocuklar da nasıl değişmişler.
Pedro'nun yüzü sakin,
en güzel düşlere dalmış.
Joao ise yalan söylemiyor artık.

Bahçe korkunç değişmiş.
Çiçekler külden birer tabaka.
Ölü ayakların altındaki kum
bir sis okyanusu nerdeyse.

Yarımdaire düzenindeki koltuklarda
belli bir hareket göze çarpıyor.
Çocuklar yer değiştiriyorlar,
ama sessizce, bir fotoğraf bu ne de olsa.

Yirmi yıl az zaman değil.
Görüntüleri değiştirebilir.
Bir yüz solmaya başlarsa,
öteki gülümser görünebilir.

Bütün bu oturan yabancılar,
benim akrabalarım mı? İnanmıyorum.
Pek ender açılan bir salonda
eğlenen konuklar bunlar.

Aile özellikleri yok sayılmaz
birtakım el kol alışkanlıklarında.
Bu kadarı da sezdirmeye yetiyor
bedenin şaşırtıcılığına.

Bu fotoğrafın çerçevesi
boşuna bir arada tutuyor aileyi.
Onlar gönüllü olarak oradalar,
gerekirse, oradan kaçmayı da başarırlar.

Uçup kaybolabilirler
odanın alacakaranlığında, gidip
yaşayabilirler möblelerin,
ya da yelek ceplerinin içinde.

60

Evde bir sürü çekmece, kâğıt
ve uzun merdivenler var.
Kim bilir eşyanın ne yapacağını,
madde kızarsa eğer?

Fotoğraf yanıt vermiyor bana,
öyle bakıyor, tozlu gözlerimde
kendini düşünüyor.
Ölü akrabalarla dirilerin

sayıları artıyor gözlüğün camlarında
Gidenlerle kalanları ayıramıyorum
birbirlerinden. Tek sezebildiğim
kuşaktan kuşağa sürüp giden

o garip aile düşüncesi.

HALK ADAMI CHARLIE CHAPLIN İÇİN ŞARKI

I

Brezilyalı bir şair olması gerekiyordu,
en büyüklerinden biri değil de, daha çok alay konusu olmaya yatkın,
senin çevrende dolaşan ya da saydam düşlerin içinde
ve şiirsel dünyasındaymış gibi yaşamaya çalışan biri,

kravat takmanın gerekmediği, ama gene de herkesin
saygılı davrandığı, baskıdan hoşlanılmasa da kabadayılığa bıyık altından gülünen
uzak bir taşra kasabasından yeni gelmiş, dizeleri bozuk düzen
inatçı bir halk ozanı olmalıydı bu;

çok eskiden, daha yirmi yaşında bir delikanlıyken,
senin pandomimlerine sevecenliğin ve kahkahanın
zaman zaman kopan iplikleriyle bağlanan
ve sonunda, epeyce olgunlaştığı için, sana şiir diliyle
bir şeyler söylemek için ziyaretine gelen biri.

Biz Brezilyalıların seni ne kadar sevdiğimizi
ve her konuda olduğu gibi, bu konuda da halkımızın –
bastonlu, melon şapkalı, koca partal papuçlu,
mahzun bakışlı küçük Yahudiler; herkes dışlasa da,

perdede ve üzerinde "Fabrika", "Berber", "Polis" tabelaları olan
eğri büğrü sokaklarda açlığın üstesinden gelip şiddete karşı çıkarak
sokağa düşmüş sıradan bir insanın kulağına bir giz fısıldarcasına
sevgiyi ölümsüzleştiren ve böylece soytarılığı ve yaşamayı sürdüren serseriler dahil–
dünyanın öbür halklarına benzediğini söylemeye gelen biri.

Biliyorum, bu türden burjuva ninnileri etkilemez seni,
bir anıtın açılışında tumturaklı nutuklar atılırken uykuna ara vermezsin sen
ve kalabalık bir caddede akıp giden arabalar gibi kelimeler ağızdan dökülürken
bir küfür ya da öpücük gibi sıradan seslere daha çok değer verirsin.

Sana yakınlık duyan, olmayan ateşli hayranlarının değil,
sıradan bir kasabanın, sıradan insanlarının selamlarını
sunuyorum sana
ve seninle ilgili bu şarkıyı bahçelerin kurucusuna uçakla
gönderilen
saçma bir çiçek demeti sanmak gibi bir iddiam yok.

Yoğun bir nefret duyanlar konuşuyor benim ağzımdan,
sıçanlar gibi hayattan kaçıp, iki saat boyunca duygularını
uyuşturmak,
biraz müzik dinlemek, karanlıkta perdedeki görüntülerle
tanışmak için
sinema salonlarını dolduran, sonra birden seni keşfeden ve
kurtulanlar.

Benim ağzımdan adaletin görmezden geldiği insanlar
konuşuyor,
garibanlar, paryalar, batıklar, sakatlar, özürlüler, yalnızlar,
ezilenler,
düşçüler, kararsızlar, duygulular, umutsuzlar, çocuksu
sorumsuzlar,
temiz yürekliler, deliler ve umutsuzlar.

Ve çiçekler konuşuyor benim ağzımdan, ayaklar altında
ezilen ve senin
o kadar sevdiğin çiçekler, o sonsuz açlığında yediğin erimiş
mumlar konuşuyor,
senin işinde kullandığın araçlar, tavanarasındaki bin bir
eşya,
ne kadar az biliniyorlarsa, o kadar çok konuşmak istiyorlar.

II

Giysilerin geceyle kaplanmış.
Yaldızlı yeleğin, bu olmayacak,
orkidesiz balo için giydiğin donuk
smokin gömleği de hiç belli olmuyor.
Siyahlara yargılısın. Pantolonun
karanlığa bulanmış. Şişmiş kunduraların
sokağın soluk aydınlığında beliren
gece mantarları. O çarpık silindir şapka,
o kara güneş, ışık saçmadan, tepeden bunlara bakıyor.
Böylece, yas içinde bir cumhuriyetin
gece yurttaşı olarak çıkıyorsun kuşkulu bakışlarımızın
karşısına, onlar da seni inceleyip şöyle düşünüyorlar:
İşte o karalar içindeki adam, dul, avutulamayan
kuzgun, hiçbir zaman, çok eski bir dünyaya
çok geç ulaşan.

Ay da gelip yerleşiyor yüzüne.
Ölümün kireciyle, bembeyaz.
Ne mezarlar getiriyor insanın aklına,
ne ürpertici bitki sapları denizin altında,
sonra aynalar ve bir zorbanın kestiği zambaklar,
ve una bulanmış yüzler. O siyah bıyık
birden yarım kalmış bir uyarı gibi duruyor yüzünde.
Kısa, kalın, abanoz renginde, ay manzaralı beyaz yüz,
sanki bir çarşaftan kesilmiş, duvarda bir çizgi,
çocukluk defteri, bir görüntü bile değil,
oysa gözler derin, ağız çok uzak bir yerden geliyor,
tek başına, bilgili, yavaşça gelip
gülümsüyor, bir gündoğumu, herkese.

Artık korkmuyoruz geceden,
ölüm es geçiyor bizi, sanki sihirli değneğinle
bize dokunmuşsun da, küçülüyoruz bu yüzden
ve bütün çocukların uyuduğu o gizli ülkeye dönüyoruz.
Artık ne o binlerce dosya dolu işyeri,
ne garaj, ne üniversite, ne çalar saat,
altüst edilmiş sokaktayız artık, mağazalar dopdolu,
peşine takılıp camları indirmeye gidiyoruz seninle,
peşine takılıp polisleri yere yıkmaya gidiyoruz
ve insan gövdesinde – dikkat – tekmelenecek yeri
  keşfetmeye gidiyoruz:
yetkisini aşan bir yargıcın verdiği cezayı uygulamaya.

III

Sayısız doyurucu önerilerinle göksel ya da işveren
şölenlerimize çağrılmamış olanlara açlıklarını
unutturuyorsun. Paltonun her kıvrımında kemikler,
jöleli, vişneli, çikolatalı, bulutlu tatlılar var. Bir çocuk
ya da bir köpek için ayırmışsındır sen onları.
Çünkü sen çok iyi bilirsin yiyeceğin değerini, etin
tadını, çorbanın kokusunu, patateslerin ak yumuşaklığını,
pabuçlarının yıpranmış bağcıklarını makarnaya
dönüştürmenin ince sanatını da iyi bilirsin.
İşte nasılsa akşam yemeği gene çıktı: hayat güzel!
Şimdi bir cıgara yakmanın zamanı deyip
bir tane alıyorsun sardalye kutusundan.

Dünyada fazla akşam yemeği yok: sen bilirsin bunu;
en lezzetli tavuklar da porselen tabaklarda,
kalın cam kapaklar altında korunurlar.
Her zaman bir kapak vardır ve o hiç kırılmaz.
Sonra çelik, amyant, ve yasalar;
koca bir ordu vardır tavuğu koruyacak.
Derken bir açlık gelir ta Kanada'dan, bir rüzgâr,
dondurucu bir ses, bir esinti, bir yaprak
ürkekçe dans edinceye kadar; sonra o yaprak
omuzuna konar. Sanki şifresini çözemediğin belirsiz
bir haber getirmiştir sana. Tavukla açlık arasında
bir yerde durmaktadır o kurşun işlemez kristal kapak,
açlıkla el arasında da yasanın ve uzaklığın duvarları.
Bunun üzerine havada, bütün açlıkların üzerinde kanat
çırpan
kızarmış koca bir tavuğa dönüştürürsün kendini,
o altın ve alevler içindeki tavuğa; işte evrensel yemek,
o evrensel gün için, bir türlü gelmeyen.

IV

Yeni yılın kendisi de gecikiyor, sevgililerin de.
Yapayalnız masanda yeteneklerin daha da belirginleşiyor.
Bir dansçısın, tüy gibi kayıp giden bir ruhsun sen,
ama kimse gelip görmeyecek senin elmasların tutkusu
ve şafağın inceliğiyle nasıl sevdiğini, senin elinle
o salaş kulübenin nasıl aya dönüştüğünü.
Bir kar ve tuz dünyası, uzaktan duyulan cızırtılı gramofon
ve senin katılamadığın eğlencenin gürültüleri.
Seni sevgilinden ve her türlü isteğinden uzak tutan
ve gecede buluşmayı önleyen ulaşılmaz bir dünya.
Sarayın buharlaşıp yitiyor, uyku gözlerinden akıyor,
kimse istemiyor seni, herkes bir başkasının kolunda,
sen her şeyi vermek istemiştin onlara, onlar almadılar.

Sonra buza basıyorsun ve bir çığlık atıyorsun.
Oysa senin ne şenlikte gözün var, ne gururun umrunda,
gene de ne acı duyuyorsun, ne öfke, ne kötülük.
Yeni Yıl'ın kedisisin sen, hâlâ oyalanıyorsun giderken,
kalabalık koşuşuyor çevrende, kadehler uçuşuyor,
insanlar tepetaklak oluyor, sevgilin her yerde
seni arıyor gecede ama o küçük seni,
o basit seni.
o sıradan seni bir türlü bulamıyor.

O kadar kalabalıkta o kadar yalnız olmak,
o minik gövde içinde bin kişi gibi dolaşmak,
evleri kucaklayacak kadar uzun kolları olmak,
bir ayağı Guerrero'da, öbür ayağı Texas'ta,
Çinli'ye de, Maranhense'ye de, Rus'a da, zenciye de
ayrım gözetmeden konuşmak: aramızda herkese
aynı davranmak, sözcükleri ayıklamadan,
kimseye mavi boncuk dağıtmadan.
Bilmediğimiz koca bir kent olmalı senin içinde.

V

Kör bir kız âşık oluyor sana. Birden gözleri açılıyor,
hayır, artık âşık değil sana. Zenginin biri sarhoşken
dostluk kuruyor seninle; ayılınca, geri çeviriyor
senin zenginliğini. Yanılan biziz, çünkü biz ölümlüler,
unutuyoruz her birimizin yapısında ne kadar su,
ne kadar rüzgâr, ne kadar masumiyet olduğunu.
Nasıl da bel bağlıyoruz o uyduruk masallara: soluk
çiçeklere, yalancı meleklere, yuvarlak kasalara, tıknefes
şiir akademilerine; mavi, beyaz, mor göreneklere;
makinalara, telgraf yığınlarına, fabrikalara, fabrikalara,
lamba fabrikalarına, yasaklara, şafaklara.
Alt tarafı sıradan bir işçisin sen.
Öfkeli bir sesin megafonla yönettiği bir emir kulu.
Bir dişli, bir çırpınma, ekşi bir yüz.
Hâlâ sıçrayan parçalarını topluyorum yerden,
sakatlanmış kertenkele.
Bir araya getirip yapıştırıyorum parçalarını. Böylesine
un ufak edilmiş bir dünyada garip bir bütünlük seninkisi.
Biz ki her adımda örtünüp, soyunup
maskeler takıyoruz yüzümüze,
tanımakta güçlük çekiyoruz sendeki aynı insanı

çırağı
itfaiyeciyi
kasadarı
şekerciyi
göçmeni
tutukluyu
tamirciyi
nişanlıyı
patenciyi
askeri
çalgıcıyı
yolcuyu
sirk cambazını
markiyi
denizciyi
piyano hammalını

bu arada hep kendinsindir sen, kimseyle
uzlaşmayan, ama gene de fazla alçakgönüllü,
mal sahibi olamayan, kimsesiz
yollarda başına buyruk,
yağmurda evimizde, aynada, belleğimizde
ağırlayacağımız, ama gene de yitirdiğimiz
bir dost.

VI

Artık seni değil, yalnızca yaptığın işi düşünüyorum.
Garip saatçi. Bir bir kokluyorsun söktüğün parçaları,
harekete geçiyor zemberek ve ilerlemeye başlıyor
zaman. Bir cam silicisisin sen.
Sokakları süpürüyorsun. Ne önemi var,
çekip gitme isteği içini kemiriyor, bir sonraki köşe
seni bir başka insan yapacak ve mantık seni
o hesaplı ayrıcalıklardan uzak tutacaksa da.

Çalışma gücü var sende, maymun iştahlı,
ya da iyi niyetli,
hiç de burjuva olmayan sanatlar doğuyor bu güçten,
havadan ve gözyaşlarından yapıtlar, bize kanat
ve taçyaprakları olan giysiler, dostlarımızın
zaman içinde yolculuklara çıkacağı,
kitapların canlanacağı, resimlerin konuşacağı,
her şeyin özgürlük içinde karşılıksız
bir sevgi seline, gülümsemelere ve günışığına dönüşeceği
çelikten olmayan trenler ve gemiler doğuyor.

Uğraşın, senin uğraşındır
seni hepimizin arasına katan:
iki vardiya arasında aylak, çekiç sallamada,
biçip dikmede, yapıştırmada usta, ayakların
inatla dünyanın her yanına sürüklüyor seni.
Elin her işe yatkın, usturayı aldın mı,
ezilmiş dünyanın ortasındaki o unutulmuş
berber salonunda, Brahms'ın ritmiyle başlıyorsun tıraşa
ve biz onca boşluk ve sessizlikten sonra keşfediyoruz
seni yeniden.

İyi ki sustun bunca yıl.
Düş kurdun kilitlerin, zincirlerin,
çubuklu giysilerin, tel örgülerinin gölgesinde;
sert sözler, taşlar, çimento, bomba ve suçlamalar
biriktirdin;
gizli bir kurşunkalemle binlerce ölünün, binlerce
kanayan ağzın,
binlerce elleri böğründe insanın kaydını tuttun.
Ama bir gün kusacağın bir öfke yumağı düğümlendi
boğazında.
Ah o önce güvensiz, sonra söylenen kurtarıcı sözcükler.
Ah o eski, soluğu tükenmiş sözcüklere yeni bir soluk veren
ve yeni sözcükler yaratan insan sesinin gücü.
Ah o haklı bir öfkede ve köklü bir sevgide dile gelen,
insan ruhunun kökünde, canı yanmış ağaçta,
zorbaların baskısına direnişteki sesin saygınlığı.
Ah Şarlo, benim ve hepimizin dostu, kunduraların ve bıyığın
yürüyüp gidiyor tozlu ve umutlu bir yolda.

LUISA PORTO'NUN KAYBOLUŞU

I

Sorun bakalım bilen var mı
Luisa Porto'nun nerede olduğunu;
lütfen bildirsin bilenler
Santos Oleos Sokağı, Numara 48'e.
Hemen haber versinler
yıllardan beri yatalak,
şimdi de üzüntüden bitkin
zavallı hasta anasına.

Eğer rastlayacak olursanız–
Luisa Porto, 37 yaşında–
söyleyin dönsün evine,
ya iki satır yazsın ya da bildirsin
yerini.
İster amatör bir gazeteci olun,
ister yoldan geçen bir yabancı,
bir satıcı ya da can alıcı bir katil,
kim olursanız olun ya da hangi sınıftan,
hatta varlıklı olsanız bile,
acıyın dertli bir anaya,
bulup getirin evine
ya da hiç değilse bir haber.
Luisa uzun boylu, zayıf, siyah saçlı,
yumuşak tenli, dişleri beyaz,
sol gözünün altında bir güzellik beni,
ileri derecede miyop, gözlüklü,
giyimi gösterişsiz..
Üç aydır kayıp kendisi.
Bu hasta bir ananın feryadı.

Duyurun şehrimizin iyiliksever insanlarına,
özel ilgi gerektiren bir aile sorununda
yardımcı olsunlar.
Luisa iyi bir kız, yüreği sevgi dolu,
dindar, çalışkan, temiz.
Köşedeki marketten alışverişe gitmişti,
bir daha geri gelmedi.

O kadar az para vardı ki cebinde.
(Bulun Luisa'yı.)
Eve geç dönen biri değil.
(Bulun Luisa'yı.)
Hiç erkek arkadaşı da yoktu.
(Bulun onu, bulun onu.)
Onsuz dayanılır gibi değil hayat.

II

Bu arada onu bulamıyorsanız,
hemen vazgeçmeyin aramaktan;
inançla direnirseniz, Tanrı da sizi ödülsüz
bırakmaz,
er geç bulursunuz onu.
Zavallı dul annesi hiç yitirmiyor umudunu,
unutmayın ki Luisa pek ender inerdi şehre,
onun için en iyisi mahalleden başlamalı işe,
(annesini saymazsak) en yakın arkadaşı
Terzi Rosita Santana, hafifmeşrep kızın biri,
sorunu aydınlatmaya pek hayır gelmez ondan,
"Bilmem ki! Bilmem ki!"den başka bir söz
çıkmaz ağzından.
Tuhaf mı tuhaf bir kız, işin gerçeği.

Rio gibi bir şehirde o kadar çok insan
kayboluyor ki son yıllarda,
Luisa Porto da hiç bulunmayabilir.
Bir ara, 1898'de
ya da 99'da,
emniyet müdürü bir gece Rossio Meydanı'nda
denetime çıkmış,
kaybolup gitmişti gözden,
bu güne kadar da...
Luisa'nın o zamanlar genç bir kız olan annesi
Ticaret Postası'nda okumuştu da bu haberi
hayretler içinde kalmıştı;
hâlâ aklındadır o iri puntolu başlıklar.
Nereden bilebilirdi yazgısının kısa bir evlilik,
sonra dulluk, yoksulluk, hastalık
ve pişmanlık olacağını;
miyop ama sevimli tek kızının
durup dururken kaybolacağını.

Son olarak,
iyiliği ve merhameti sonsuz Tanrı adına
bulun Luisa Porto adlı
ve erkek arkadaşı olmayan
şu zavallı kızı.
Politikayı filan unutun bir an,
maddi çıkarları bir yana bırakın da,
sorup araştırmaya vakit ayırın.
Pişman olmazsınız. Insan ruhunu arıtan
bir iyilik sonucu mutlu bir ananın
yüzünün gülmesinden
ve huzura kavuşmasından daha büyük
bir doyum yoktur hayatta.

III

Luisa'nın kendi canına kıydığını söylemeyin bana.
İnancın kutsal ateşi yanıyordu onun
Tanrıya ve Efendimiz İsa'nın
Kutsanmış Anası Meryem'e adanmış ruhunda.
Asla kıyamaz o kendi canına.
Bulmak zorundasınız onu.
Polis bir şey bilmiyorsa
ve basının haberi yoksa,
herhangi bir felaketin kurbanı olamaz kızım.
Yatalak anasının esenliği, ana sevgisinin mutlak
zaferinin,
dinimizin saygınlığının, evlatlık ödevinin tanıklığı
adına yaşıyordur çocuğum.

Erdemine de kimse toz kondurmaya kalkmasın:
Yoktu, diyorum size, sevgilisi yoktu onun.
Olağanüstü bir şey olmuş olmalı:
bir deprem ya da bir kralın gelişi;
yön değiştirmiş olmalı caddeler
bu kadar geciktiğine göre; hava kararda!
Ama biliyorum, gelecek, ya kendi başına
ya da bir hayırseverin elinden tutup,
uysal ve sevecen,
bir şarkı gibi.

Günün ya da gecenin herhangi bir saatinde,
onu bulan lütfen bildirsin Santa Oleos Sokağı'ndaki eve.
Telefon yok.
Evdeki yaşlı yardımcı kadına haber bırakın yeter,
o gerekeni yapar.

Ancak
ulusların yazgısının daha önemli olduğunu söylüyor
ve böyle ufak tefek sorunlarla vakit kaybetmeyelim
diyorsanız,
tamam, aşağılayın Luisa'nın anacığını,
çevirin sayfayı:
Tanrı esirgemeyecektir yardımını kaybolandan,
terkedilenden;
arasın diye güç verecektir
kötürümün cansız bacaklarına.
Tanrı'nın Kendisi, Git, diyecektir,
bul biricik kızını, öp ve bağrına bas onu sonsuza
kadar.

IV

Belki de o tanrısal destek gerekmeyecektir sonunda.
Luisa'nın annesi (hepimiz günahkârız)
layık görmeyecektir kendini böyle bir inayete.
Umudu vardır daha, bu da bir nimettir aslında.
Evet bir gün dönerler sürüden ayrılanlar,
belki de hiç dönmezler.
Düşündükçe anlarız bunu.
Anasının bütün istediği çocuğu,
geçmişte bir öğleden sonra, ta Cachoeiro'da
doğar doğmaz, ana sütüyle, sancıyla ve gözyaşıyla
tanışan.
Başka açıklama gerekmez,
bir de –bağışlayın– şu fotoğraf:
canlı bir varlığın silik izlerini taşıyan,
bunun da bir anlamı yok sizin için.
Artık bırakın aramayı. Susturun radyoları.
Kalplerin dertlerden arındığı
ve eldeğmemiş bir bakire hayalinin belirdiği
mavi bir bahçede açan taç yapraklarının erinci
içindeyim.
Hissederek anlıyoruz.
Aramanın artık bir yararı yok
sevgili kızım Luisa'yı.
Ben şimdi bedenime tutturulmuş bu yararsız
bacaklarla
dolaştıkça dünyanın külleri arasında, acı çektikçe
ve çektiğim acıyla kendimle uzlaşıp hayata dönerek
yürümeye başlayınca,
o kımıldamadan bana bakıyor
Sevgi denen
o görünmeyen yıldızın kalbinden.

BİR GENÇ KIZIN ALBÜMÜ İÇİN ŞARKI

Günaydın, dedim
uzaktan gülümseyen kıza.
Günaydın, ama o karşılık vermedi
o kadar uzaktan.
Göz göze gelmek olanaksızdı,
bu yüzden el sallayarak
günaydın, dedim, gece gündüz
menzilimin ve zavallı günaydınımın
ötesinde olan kıza.
Sonsuza kadar günaydın! Belki de,
soğumuş olarak
ya da geç gelecek yanıtı, ama ben
gene de bekleyeceğim
onun günaydınını.
Ve sıra sıra evlerin,
tepelerle vadilerin üzerinden,
hangi saatte olursa olsun,
acemice yineleyeceğim günaydınımı.
Belki de zamanı yanlış seçtim
ve hüznüm çok aşırıydı
bu saçma günaydın için.
Kızcağız bilemez
ya da sezemez ki,
günaydınımın kalbindeki
sevecenliği.
Günaydın! diye yineliyorum
öğleden sonra;
gece yarısı: günaydın!
Ve gün doğarken
maviye ve pembeye
boyuyorum günümü:
kız onu bulabilsin diye,
günaydın!
Günaydın: (kim bilir)
yalnızca çalılıkta bir yankı

>

80

karşılık veriyor
ya da aydın günler diliyor bana.
Kız, uzakta gülümseyerek,
sevinci içinde,
hissetmiyor bu günaydının
yoğunluğunu ve parıltısını.
Hüznü, sıkıntıyı, şaşkınlığı
gizleyemeyen gece
amaçsız dolaşıyor
yabanıl bir özlemle,
Bir günaydın diyebilseydi
benim günaydınıma
günlerin en aydınlığına
dönüşürdü gece.

Brezilyalı şair Drummond de Andrade (1902-1987), Walt Whitman'ın gündelik yaşantıdan yola çıkan şiirini hatırlatan yalın bir dille geleneksel şiirin kalıplaşmış anlatım özelliklerine karşı çıkarak yenilikçiliğin duyarlı ve akılcı ustası olmayı başarmış, gerek çocukluk dönemi yaşantılarından, gerekse ülkesindeki toplumsal adaletsizliğin yarattığı sorunlardan esinlenerek yazdığı şiirlerinde insanlar arasındaki iletişimsizliği ve ilişkilerin saçmalığını ince bir alaycılıkla dile getirmiştir.

Bu içedönük ve alçakgönüllü şair en kişisel sorunlarını ele aldığında bile, bunlarla evrensel ve toplumsal sorunlar arasındaki bağları göz ardı etmedi. Pablo Neruda Latin Amerika'da sıradan insanın sözcülüğünü nasıl gür sesli bir şiirle dile getirmişse, Drummond de Andrade de sıradan insanla özdeşleşerek onun sorunlarını kendine özgü bir lirizmle ölümsüzleştirdi.

Kapaktaki çizim: Carlos Drummond de Andrade

ISBN 978-975-08-1482-2
9 789750 814822
5 YTL